

Laste vaimse tervise edendamine 2013

Teater – emotsioonid ja enesekindlus läbi mängu

Koostajad: lasteaiaõpetaja **Anne Kurul**, kaasautor õppealajuhataja **Evelin Laugus**,
Tartu Poku Lasteaed

Taustinformatsioon

Meie lasteaias on traditsioon, et igal aastal etendavad rühmad teatrikuul ühe teatrietenduse. Vanemate rühmade puhul püüame leida loo, milles on õpetlik moraal.

Laps kujutab situatsioone ja olukordi vastavalt sellele, kuidas ta jutustuse sisu ja tegelasi tajub ning teeb seda oma kehast ja liikumisostkusest lähtuvalt.

Kirjanduspala ideed tunnetab laps läbi kehalise liikumise, kõnelemise, lavastuses kasutatava muusikatausta, dekoratsioonide illustratiivsuse. Hetkemaailma tunnetamisele aitavad kaasa ka vahendid, mille abil laps tegelaskuju edasi annab. Kõige selle kaasabil jõuab laps, mängides ise läbi erinevaid olukordi ja etendades erinevaid tegelasi, maailma tunnetamiseni.

Usume, et positiivsed emotsioonid on tähtsad nii laste kui täiskasvanute igapäevaelus. Soovime, et meie ümber oleks stabiilne psühhosotsiaalne keskkond. Selleks oleme kujundanud positiivset suhtumist endasse ja teistesse ning soodustanud sõprussuhete loomist.

Positiivsed emotsioonid loovad hea tuju ja parandavad tervist, me tunneme end enesekindlalt.

Draamakasvatuse kaudu loome eeldused selleks, et laps hakkab oskama ja saab piisavalt kogemusi julgeks eneseväljendamiseks nii elus kui laval.

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

- positiivse emotsionaalse meeoleolu loomine;
- laps kujutab situatsioone ja olukordi vastavalt sellele, kuidas ta jutustuse sisu ja tegelasi tajub;
- laps kujutab enesekindlalt oma tegelaskuju;
- lapsel areneb esinemisjulgus.

Osalejate vanus ja arv

6–7 eluaastat, 24 last.

Seostatus teiste valdkondadega:

- mina ja keskkond: viisakas käitumine, emotsioonide väljendamine, positiivne ja heatahtlik suhtumine kaaslastesse, sallivus negatiivse tegelaskuju kajastamisel;
- keel ja kõne: kuulamisoskus, väljendusoskus, selge diktsioon;
- matemaatika: orienteerumine ajas;
- muusika: laulmine, muusika kuulamine;
- liikumine: tantsimine ja liikumine muusika saatel;
- kunst: joonistamine, lavakujundus, kostüümid.

Eelnenud tegevused ja ettevalmistus:

- kirjanduspala ettelugemine (sisu kuulamine, arutelu, kujutluspildi loomine) üks kord unejutuks, kaks korda koos aruteluga, milline võiks olla hääletoon tegelastel, millised võiks olla näoilmed, kas käitumine on viisakas/ebaviisakas jne;
- emotsioonide arutamine (vestlusring koos emotsioone väljendavate näoilmetega ja pulganukkudega, millel üks nägu rõõmus ja teine nägu kurb);

Kõigepealt näidati lastele lihtsalt erinevaid näoilmeid, seejärel hakati arutama, milline näoilme võiks missugust emotsiooni väljendada ja prooviti ka ise teha sellist nägu. Edasi loeti jutust eraldi iga situatsioon ja arutati, milliste emotsioonidega on tegemist. Kui oli positiivne emotsioon, siis näitasid lapsed pulganuku rõõmsat nägu ja kui negatiivne emotsioon, siis kurba nägu.

- emotsioonide joonistamine (lapsed joonistasid erinevaid näoilmeid);
- rollide jagamine (lapsed ise avaldasid soove ja arvamusi ning arutades õpetajaga läbi, jagati rollid);

Kõigepealt arutati, et teatris mängitakse nii häid kui halbu inimesi, kuid see kõik on mäng. Seejärel tehti teatavaks, millised rollid on etenduses ja kohe hakkasid lapsed ise valima osasid. Võõrastütre osa jagamisel tekkis arutelu, kes võiks seda osa mängida. Lapsed pakkusid kahte tüdrukut ja neil lasti teha mossis nägusid. Osa jaotati näoilmete ja hääletooni järgi.

- tantsude õppimine (õpetaja ettenäitamisel ja kaasategemisel);
- laulude õppimine (muusikategevustes);
- lavalise liikumise harjutamine koos sõnalise osaga (õpetaja juhendamisel).

Materjalid ja vahendid:

- Samuil Maršaki muinasjutt „12 kuud“;
- emotsioone väljendavad näoilmed, pulganukud (pulga otsa kleebitud kahepoolne näopilt, millest üks on rõõmus ja teine kurb);
- paberid ja värvipliatsid;
- CD plaat;
- dekoratsioonid ja kostüümid.

Üldtegevuse – lavastuse „12 kuud“ – stsenaarium muinasjutu ainetel:

OSADES:

Muinasjutuvestja: õpetaja 1

Võõrastütar

Tütar

Ema: õpetaja 2

12 kuud:

Jaauar: (valge keep + peavõrul kard)

Veebruar: (helesinine keep + peavõrul lumehelbed)

Märts: (sinine keep + peavõrul lumikellukesed)

Aprill: (heleroheline keep + peavõrul sinililled)

Mai: (roheline keep + peavõrul rohelised kaselehed)

Juuni: (tumeroheline keep + peavõrul kullerkupud)

Juuli: (helekollane keep + peavõrul maasikad)

August: (tumekollane keep + peavõrul õunad/pähklid)

September: (oranž keep + peavõrul kirjud lehed)

Oktoober: (tumebeež keep + peavõrul seemed)

November: (pruun keep+ peavõrul raagus oksad)

Detsember: (helehall keep + peavõrul lumepallid)

Tuisutajad ja Lumikellukesed: kõik ülejäänud lapsed mängivad nii tuisutajaid kui lumikellukesi, muutes ennast kostüümiga)

Tuisutajad: (valge riietus + käte ümber valged sahistid)

Lumikellukesed: (sahistid ära võtta kätelt ja roheline rätik siduda ümber vöökohta, kätte lumikellukesed)

Lavakujundus: kaks sirmi (ühel pilt köögist ahjuga; teisel pilt talvisest metsast)

Muusika võetud Margarita Rauni CD-lt "Muusikat kuulamiseks"

Taustaks muusika M. Raun "Muusikat kuulamiseks" (nr 7)

Jutustaja:

„Ühes külas elas kuri ja ihne naine tütre ning võõrastütrega. Oma tüdruku ta armastas, aga võõrastütär ei osanud kuidagi talle meele järele olla. Oma tüdruku vedeles päevad läbi sulgpatajadel ja sõi küpsiseid, aga võõrastütär pidi kogu aeg midagi tegema. Talle oli tuttav nii talvine pakane kui suvine palav päike. Ja võib-olla just sellepärast saigi ta ükskord näha kõiki kahteist kuud korraga.

Oli talv. Käes oli jaanuarikuu. Tuiskas lund ja puhus vali tuul. Just niisuguse ilmaga tegi kuri võõrasema ukse lahti, vaatas välja, läks siis sooja ahju juurde ja ütles võõrastütrelle:“

Ena: “Sa mine õige metsa ja korja sealt lumikellukesi. Homme on su õie sünnipäev.”

Võõrastütär: “Õudne on praegu metsas. Ja kus on siis südalvel need lumikellukesed? Enne märtsikuud nad ei ilmu üldse. Ainult otsa võid metsas saada.”

Tütär: “Kui saadki otsa, ega keegi sinu järele nutma hakka. Mine ja ära sa ilma lilledeta tagasi tule. Siin on sulle korv.”

Jutustaja: “Tüdruk pani riidesse ja läks uksest välja. Tuul tuiskas.”

Tants: Tuisutajad, (*tulevad sirmi tagant, pärast tantsu jooksevad sirmi taha tagasi*)
(muusika nr 2)

Jutustaja: “Ongi mets. Siin on juba täitsa pime.”

Tants: Tulevad 12 kuud (*tulevad sirmi tagant*) (muusika nr 8)

Jutustaja: „Äkki nägi ta kaugel puude vahel tulukest ja läks selle poole. Varsti jõudis ta lagendikule. Keset lagendikku põleb lõke ja selle ümber istuvad inimesed. Tüdruk vaatab ja küsib:“

Tütar: “Kes te niisugused küll olete?”

Jaauar: “Mis loevad tuuled-tuisud – need ei takistuseks jää, kui siledad on uisuteed, kui särab kutsuv jää. Mina olen jaauar.”

Veebruar: “Uhkat-tuhkat tuisupoisid, ei need ole muidu poisid, marsivad maale ja linna, naksavad näppu ja ninna. Mina olen veebruar.”

Märts: “Tule, tule, päike hele, tee, tee lahti kevadele! Maapind lumest puhtaks pese – leiad lumikellukese! Mina olen märts.”

Aprill: “Igal pool on uued värvid, mul on puna palgel. Varsakabjad kollendavad, sinililled sinavad. Mina olen aprill.”

Mai: “Kas Sa mõistad maikuu maiku? Oled kasemahla joonud, näinud nurmenukupaiku, jänkukapsaid koju toonud? Mina olen mai.”

Juuni: “Kukub taevast, kasvab mullast, kullast kullerkupusärk. Mina olen juuni.”

Juuli: “Küll on hea see marjakuu! Söö ja nopi korvi! Maasikad ja käed ja suu – kõik on ühte värvi! Mina olen juuli.”

August: “Kui sa puu alt õunu nopid, taskusopid pungi topi. Mina olen august.”

September: “Vahtrapuud kollaselt kumavad, sadu neid keelega noolis. Mina olen september.”

Oktoober: “Ah, mis ma teen, ah, mis ma teen, kui igal sammul ees on seen! Mina olen oktoober.”

November: “Harva päikest veel näevad üksikud lehed pöõsal ja puul. Mina olen november.”

Detsember: “Uudistades lumehelbed targaks saada tahavad, uudishimulikud helbed läbi linna liuglevad. Mina olen detsember.”

12 kuud: “Kust sina tuled ja mis sul siia asja on?”

Tütar: “Ma pean siia korvi sisse lumikellukesi korjama.”

Jaanuar: “Ah, et jaanuaris ja lumikellukesi! Vaata, mis sa mul välja oled mõelnud!”

Tütar: “Ega mina olegi, mu võõrasema saatis mu siis lumikellukeste järele ja tühja korviga ei lubanud koju tagasi minna.”

12 kuud: ”Aga mis sa siis hakkad tegema, kui sa lumikellukesi ei leia?”

Tütar: “Jään metsa. Jään märtsikuud ootama. Parem mul juba metsas ära külmuda, kui ilma lumikellukesteta koju tagasi minna.”

Märts: “Vennas Jaanuar, loovuta mulle üheks tunniks oma koht!”

Jaanuar: “Mina ju loovutaksin, kuid ei saa ometi märts tulla enne veebruari.”

Veebruar: “Heakene küll. Loovuta pealegi, mina vaidlema ei hakka.”

Jutustaja: “Seepeale koputas jaanuar oma sauga vastu maad ning lausus:”

Jaanuar: “Ära paugu nii vihaselt, Pakane, laanes, salus!”

Jutustaja: “Siis oli kord veebruari käes.”

Veebruar: “Ära paugu nii vihaselt, Pakane, laanes, salus!”

Jutustaja: “Viimaks oli kord märtsi käes.”

Märts: “Ära paugu nii vihaselt,
Pakane, laanes, salus.
Vulisegu ojad, veed,
kraavid sulisegu!”

Märts: “Mis sa nüüd ootad. Rutta, ainult ühe tunni mu vennad meile kinkisid!”

Jutustaja: “Ja tüdruk hakkaski ruttu lilli korjama.”

Tuisutajad: Tants (muusika nr 10) (*sirmi taga on ümber seotud roheline rätik; tulevad sirmi tagant ja pärast tantsu lähevad sinna tagasi*) (tuisutajad hoiavad lilli korjamiseks)

Jutustaja: “Kui tüdruk sai lilled korjatud, asus ta ruttu koduteele. Kui tüdruk koju jõudis, küsisid ema ja tütar:”

Ema ja tütar: “Juba tulid tagasi? Aga kus on lumikellukesed? Kust sa need said?”

Jutustaja: “Tüdruk jutustas neile.”

Ema ja tütar: “Aga kas kuud sulle rohkem midagi ei andnudki?”

Võõrasttütar: “Aga mina muud midagi ei küsinudki.”

Tütar: “Vaat kus, loll mis loll. Ükskord elus saab kokku kõigi kuudega ja midagi peale lumikellukeste ei küsigi. No mina oleks küll küsinud pirne ja seeni ja maasikaid ja pähkelid.”

Ema: “Nupukas oled, tütreke! Mine ise metsa!”

Jutustaja: “Ja tütar panebki end riidesse ning läheb metsa.”

Tants: Tuisutajad (muusika nr 2) (*tulevad sirmi tagant ja pärast tantsu lähevad sinna tagasi*)

Jutustaja: “Ja jõuab ka tütar lagendikule.”

12 kuud: “Kes sina oled ja kust sa siia said?”

Tütär: “Kodust. Te andsite enne mu õele terve korvitaie lumikellukesi.”

12 kuud: “Sinu õde me tunneme, aga sind pole me silmagagi näinud. Mis sul meie juurde asja oli?”

Tütär: “Tulin kingitusi saama. Seenid ja maasikaid ja pirne ja pähkleid.”

Jaauar: “Oota. Ei saa olla suve enne kevadet ega kevadet enne talve. Mina olen praegu metsas peremees.”

Tütär: “Vaata missugune vihane. Ega ma sinu juurde tulnudki. Mulle on suvekuid vaja.”

Jaauar: “Otsi sa suve talveajal!”

Tuisumuusika nr 2 (*Tuisutajad panevad valge lina tütrele ümber*)

Jutustaja: “Aga ema ootas ja ootas oma tütar. Lõpuks pani end riidesse ja läks metsa. Aga kas sa siis leiad kedagi sellise tuisuga! Metsas sai ta aru, kui halvasti ta oli võõrastütrega käitunud. Leidnud üles oma tütre, läksid nad koos tagasi, et tema ees vabandada.”

Em ja tütar: “Palun vabandust, et sind sellise tuisuga metsa saatsime.”

Jutustaja: „Võõrastütär kasvas suureks, läks mehele ja kasvas lapsi. Ja räägitakse, et sel perenaisel õitsevad lilled varem kui mujal, valmivad marjad varem kui mujal. Sel perenaisel on kõik kaksteist kuud korruga külas.”

(lõpulausete ajal moodustavad kõik lapsed poolkaare lõpulauluks)

Laul: “**Kevade laul**”

Läbiviidud tegevuste mõju hindamine (vaatluse ja jälgimise põhjal):

- positiivse emotsionaalse meeleolu loomine: etenduste lõppedes olid lapsed rahulolevad ja rääkisid oma kordaminekutest omavahel, vanematele ja õpetajatele;
- laps kujutab situatsioone ja olukordi vastavalt sellele, kuidas ta jutustuse sisu ja tegelasi tajub: analüüsi käigus lapsed ise jõudsid lahendusteni, kes kaastlastest millisesse rolli sobib. Jutustuse rollid ja situatsioonid viidi üle ka igapäeva vabasse mängu;
- laps kujutas enesekindlalt oma tegelaskuju ja arenes esinemisjulgus: korduvate proovide ning võimaluse kaudu erinevates kohtades ja erinevale publikule esineda (võtsime osa teatrifestivalist ja käisime esinemas peale oma lasteaia ka teises

lasteaias. Vanematele korraldasime stillipeo „Teater“, kus kõik oli nii nagu päris teatris, alates piletimüügist kuni etendusejärgse peoni).

Kasutatud ja soovitatav kirjandus

Karlep, K. (2003) Kõnearendus, emakeele abiõpe II. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Maršak, S. Kaksteist kuud.

(2008). Sotsiaalsete oskuste arendamine. Metoodiline juhend. Tallinn: Avelo Konsultatsioonid.

Uusen, A. (2002) Emakeele õpetamisest – klassiõpetajale. Tallinn: Tallinna Pedagoogikaülikool.